

Засновник і видавець:

*Дніпропетровський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління
при Президентові України*

Головний редактор
СЕРЬОГІН С. М.,
д-р наук держ. упр., проф.

Редакційна колегія:
ХОЖИЛО І. І.,
д-р наук держ. упр., доц. (заст. голов. ред.)
РУДІК О. М.,
канд. політ. наук, доц. (відп. секретар)
ШАРОВ Ю. П.,
д-р наук держ. упр., проф.
ЛИПОВСЬКА Н. А.,
д-р наук держ. упр., проф.
ГОНЧАРУК Н. Т.,
д-р наук держ. упр., проф.
ВІКТОРОВ В. Г.,
д-р філос. наук, проф.
БОРОДІН Є. І.,
д-р іст. наук, проф.
РЕШЕТНИЧЕНКО А. В.,
д-р філос. наук, проф.
ГЛОТОВ Б. Б.,
д-р філос. наук, проф.
МАМАТОВА Т. В.,
д-р наук держ. упр., проф.
БОБРОВСЬКА О. Ю.,
д-р наук держ. упр., проф.
ПРОКОПЕНКО Л. Л.,
д-р наук держ. упр., проф.
БАКУМЕНКО В. Д.,
д-р наук держ. упр., проф.
ДРЕШПАК В. М.,
д-р наук держ. упр., доц.
КОЛЕСНИКОВ Б. П.,
д-р наук держ. упр., доц.
ОВЧИННИКОВА О. П.,
д-р екон. наук, проф. (Російська Федерація)
ГУГНІН О. М.,
д-р філос. наук, проф. (Республіка Польща)
АНТОНОВА О. В.,
канд. наук держ. упр., доц.
САВОСТЕНКО Т. О.,
канд. екон. наук, доц.

Друкується за рішенням
ученої ради Дніпропетровського
регіонального інституту державного
управління Національної академії
державного управління
при Президентові України
протокол № 11/175 від 19.12.2014 р.

Періодичність – чотири рази на рік

*Збірник наукових праць
«Державне управління» згідно
та місцеве самоврядування» згідно
з рішенням Президії ВАК України включений
до переліку наукових фахових видань
у галузі науки «Державне управління»
(постанова № 1-05/4 від 14.10.09)*

© Дніпропетровський регіональний інститут
державного управління НАДУ
при Президентові України, укладання, художнє
оформлення, оригінал-макет, 2014

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

УДК 351.84

Євгеній ЖАДАН

*Національна академія державного управління
при Президентові України*

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

ДОСЛІДЖЕННЯ КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ БЕЗПЕКОЮ МІСТА

Досліджується категорія «соціальна безпека міста» з позиції самоврядно-інституційного та державно-управлінського підходів. Наводиться декомпозиція складових категоріального апарату соціальної безпеки міста, що дозволяє розглядати її як сукупність факторів забезпечення сталого розвитку міста.

Ключові слова: соціальна безпека міста, сталий розвиток, соціальна суперечність, суспільний інтерес, загроза, соціально-економічна потреба.

Евгений Жадан. Исследования категориального аппарата в сфере управления социальной безопасностью города

Исследуется категория «социальная безопасность города» с позиции самоуправленчески-институционального и государственно-управленческого подходов. Приводится декомпозиция составляющих категориального аппарата социальной безопасности города, что позволяет рассматривать ее в качестве совокупности факторов обеспечения устойчивого развития города.

Ключевые слова: социальная безопасность города, устойчивое развитие, социальное противоречие, общественный интерес, угроза, социально-экономическая потребность.

Yevhenii Zhdan. The categorical apparatus of social security of the city issues researching

The «social security of the city» from a position of self-governing, institutional and public management approaches is explored. The decomposition components of

© Жадан Є. В., 2014

categorical apparatus of social security which allows considering it as an integrated set of factors for sustainable development is given.

Key words: social security of the city, sustainable development, social conflict, the public interest, the threat, social and economic need.

Питання пошуку шляхів забезпечення безпеки як на місцевому, так і на державному рівні останнім часом набувають усе більш актуального характеру. Причини цього різноманітні, але найсуттєвішими є швидка зміна та неможливість прогнозування динаміки зовнішнього середовища. Лише комплексний розгляд усіх елементів системи безпеки уможлиблює забезпечення формування теоретичного підґрунтя для управління процесом гарантування окремої складової безпеки певної соціально-економічної системи, зокрема соціальної безпеки міста. У зв'язку з цим особливої уваги потребує дослідження її категоріального апарату як окремої наукової проблеми, що дозволить з'ясувати сутність соціальної безпеки міста як об'єкта управління в тісному взаємозв'язку основних її складових.

Теоретико-методологічні основи формування соціальної політики держави закладено в працях таких відомих учених, як Ф. Бродель, Л. Вітте, Т. Ганслі, М. Грушевський, Дж. М. Кейнс, В. В. Леонтьєв, К. Маркс, А. Маршалл, А. Печчеї, С. М. Соловійов. Важливим напрямом досліджень у визначенні концептуальних засад трансформації соціальної сфери України та основ державної регіональної політики, політики соціального захисту стали наукові праці О. І. Амоші, М. М. Білинської, В. Г. Бодрова, О. О. Веклич, Б. М. Данилишина, Ю. В. Макогон, А. А. Халецької. З позиції науки державного управління соціальна безпека здебільшого розглядається як складова системи національної безпеки. Як частковий прояв функціонування системи національної безпеки соціальна безпека певної території нерідко пов'язується з її економічною безпекою (такий підхід у своїх роботах застосовують, зокрема, Т. В. Іванова, В. В. Котковський, А. А. Плакіда, Г. П. Ситник, О. М. Сторчеус, Н. М. Ткачова, Т. В. Хайлова), продовольчою безпекою держави (О. В. Грибко, В. А. Ільшанко, В. П. Руликівський, В. М. Шкаберін), природно-техногенною й екологічною (Г. Г. Іщенко, О. В. Ключ, Ю. С. Ковалевська, І. П. Кринична, С. Ф. Марова, О. О. Труш, І. М. Шпильовий), інформаційною (З. В. Коваль, Л. О. Євдоченко), прикордонною (О. Г. Мельников, І. М. Квеліашвілі), транспортною (В. Г. Ковальов), енергетичною (О. І. Кьоппл), санітарно-медичною (І. М. Парашич, Н. О. Рингач, І. І. Хожило). Проте питання формування універсального категоріального апарату дослідження проблеми соціальної безпеки на рівні міста досі залишається актуальним, що посилюється разом із загостренням соціальної кризи, що панує в суспільстві.

Мета статті полягає в дослідженні категоріального апарату проблеми соціальної безпеки міста, вирішення якої відводить місцевому самоврядуванню ключову роль з огляду на необхідність забезпечення сталого розвитку міста.

Аналіз наукових робіт наведених вище дослідників дозволяє дійти висновку, що соціальна безпека міста посідає проміжне місце в ієрархічній будові системи національної безпеки. Причому такий підхід почав використовуватися лише з початку ХХ ст. (рис. 1).

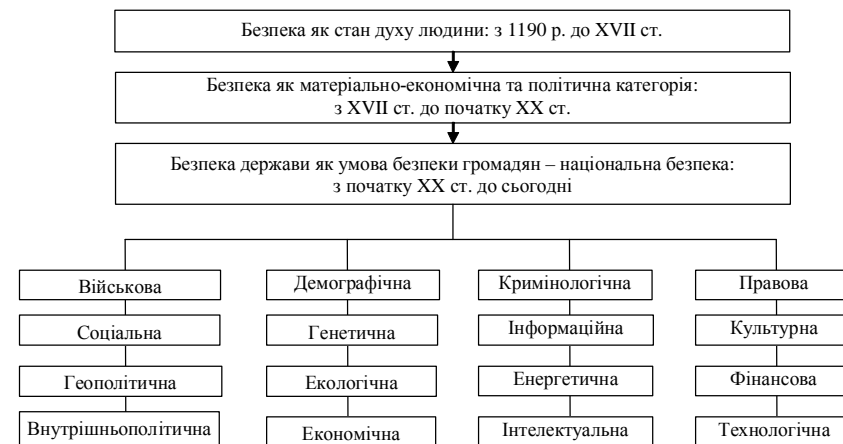

Рис. 1. Еволюційна модифікація сутності поняття «безпека» (за класифікацією, запропонованою І. І. Дідович) [3, с. 7 – 13]

Як видно з рис. 1, соціальна безпека є характеристикою та одночасно видом національної безпеки держави, що пов'язується з іншими її компонентами – економічною, політичною, демографічною безпекою та ін.

У державному управлінні сучасний підхід до розгляду соціальної безпеки має базуватися на усвідомленні глибини потреб індивіда, що найповнішою мірою викристалізуються в соціальній сфері. З цієї позиції проблема гарантування певного достатнього для громадян рівня соціальної безпеки міста пов'язана із гарантованим державою та органами місцевого самоврядування задоволенням основних їх індивідуальних, економічних, соціальних і соціалізаційних потреб.

Часто економічні потреби і індивідуальні інтереси громадянина розглядаються як базові цінності, що виражаються у вигляді ідеального або нормативного комплексу цілей та соціальних орієнтирів. Такий підхід виражає практичний аспект дослідження

рівня соціальної безпеки міста. Соціальні й соціалізаційні інтереси, формалізовані у вигляді системи цілей, – основа діяльності громадянина міста щодо їхнього досягнення, у процесі якої й формується рівень соціальної безпеки міста як ареалу життєдіяльності його мешканців [16]. Система соціальних цілей здатна не тільки характеризувати соціально-економічні інтереси, а й відобразити окремі з них залежно від ступеня сформованості механізмів реалізації цих інтересів.

Соціальна безпека міста є суперечливим та складним за своєю природою явищем, що визначає стан розвитку міста, рівень досконалості його суспільно-політичної та соціально-економічної організації. Складність цього поняття ілюструє різноманіття підходів до його визначення (таблиця). Як зазначає Є. В. Некрасова, соціальна безпека міста є певним його станом, що відображає міру захищеності матеріальних і духовних потреб мешканців міста від загроз з урахуванням особливостей його структурної організації [10, с. 5]. Такий підхід є поширеним серед представників науки державного управління [6; 7; 8; 17; 18], адже визначає соціальну безпеку міста (об'єктів управління) як певний стан, що досягається консолідованими зусиллями держави, органів місцевого самоврядування та громадян (суб'єкти управління).

Досягнення містом зазначеного стану як стратегічний орієнтир його перспективного розвитку передбачає задоволення соціальних потреб мешканців міста та формування в них стійкого уявлення про місто як безпечний у соціальному аспекті ареал життєдіяльності.

Модифікація вищенаведеного підходу в інтерпретації А. А. Халецької передбачає розгляд соціальної безпеки міста як певного продуктивного фактору, здатного підвищити ефективність місцевої економіки [18, с. 4]. На переконання науковця, його утворення як такого забезпечується синергічною єдністю зусиль наведених вище суб'єктів управління, серед яких провідне місце належить місцевому самоврядуванню. В. Н. Підгірна поділяє це переконання, додаючи до нього твердження, що соціальна безпека міста є не лише фактором, а й пріоритетною складовою частиною національної безпеки України [13], адже саме вона визначає міру забезпечення соціальних потреб громадянина. Переважну роль місцевого самоврядування в управлінні соціальною безпекою міста підкреслює також П. Ю. Какутіч, наголошуючи на аспекті надання відповідних повноважень щодо забезпечення ними соціальної захищеності мешканців міста [6].

Проте соціальна безпека міста може розглядатися не лише як фактор та стан розвитку міста і його соціальної сфери, на який впливають виключно органи місцевого самоврядування та міська громада. Серед науковців панує думка щодо інтегрованості цього

Авторські підходи до визначення поняття «соціальна безпека» у його проекції на рівень міста в ієрархічній будові системи державного управління

Автор	Підхід до визначення поняття «соціальна безпека»
<i>1</i>	<i>2</i>
О. О. Давидюк	Стан суспільства, у тому числі всіх основних сфер виробництва, соціальної сфери, охорони внутрішнього конституційного порядку, зовнішньої безпеки, культури, за якого забезпечується номінальний рівень соціальних умов та соціальних благ: матеріальних, санітарно-епідеміологічних, екологічних, психологічних та ін., що визначають якість життя людини й суспільства в цілому, та гарантується мінімальний ризик для життя, фізичного і психічного здоров'я людей [2]
Т. М. Іванюта	Загальнонаціональний комплекс заходів, спрямований на постійний і стабільний розвиток держави, що включає механізм протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам [5, с. 9]
П. Ю. Какутіч	забезпечення соціальної захищеності мешканців міста [6]
М. В. Курків	Стан національної економіки, за якого зберігається соціальна й економічна стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз і задовольняються потреби особи, суспільства, держави
А. І. Магальяс	Безпека людини, суспільства й держави від внутрішніх і зовнішніх загроз, що забезпечується комплексом певних заходів [7]
Т. М. Мехедова	Цілеспрямована діяльність системи державних і громадських інститутів, суспільних організацій і окремих громадян, спрямована на забезпечення реалізації природних прав людини, що гарантують її життєдіяльність і розвиток як соціальної особи за умови неухильного дотримання її громадянських прав і свобод, і зумовлює необхідність підвищення ролі та соціальної відповідальності всіх суб'єктів соціальної політики: держави, бізнесу, громадянина [8, с. 8]
Б. Х. Наїпов	Такий стан основних інститутів міста, за якого забезпечується захист людини і громадянина, майна, основних суспільних і державних інститутів, національних цінностей і способу життя, стабільності існування від будь-яких злочинних посягань, що виходять від організацій та окремих осіб усередині країни [9]
Є. В. Некрасова	Стан захищеності матеріальних і духовних потреб мешканців міста від загроз з урахуванням особливостей структурної організації міста [10, с. 5]
В. С. Новицький	Одна з ключових якісних характеристик соціально-економічної системи, яка визначає її здатність до самовідтворення, сталого розвитку, ефективної міжнародної конкуренції, підтримування прийнятних умов життя населення, тривалого самозабезпечення ресурсами, а також послідовної реалізації національних геополітичних, господарських інтересів [11, с. 579]
В. Н. Підгірна	Пріоритетна складова національної безпеки України, що визначає міру забезпечення соціальних потреб людини [13]

1	2
Ю.Б. Порохнявий, О. О. Давидюк, Л. І. Ільчук	Безпека людини, суспільства й держави від внутрішніх і зовнішніх загроз [14]
А. В. Сакович	Захищеність життєво важливих інтересів особистості, сім'ї та загалом суспільства від соціальних загроз, за якої критична зона порогових значень соціальних індикаторів економічної безпеки являє собою інтервал між мінімальними і максимальними граничними їх значеннями, які характеризують наростання або послаблення загроз економічній безпеці в соціальній сфері при виході за граничні значення критичної зони [15, с. 5]
А. А. Халецька	«Продуктивний фактор», здатний підвищити ефективність економіки в цілому [18, с. 4].

поняття в системний апарат національної безпеки. Зокрема, такої думки дотримуються О. О. Давидюк [2], Т. М. Іванюта [5], Л. І. Ільчук, М. В. Курків, В. Н. Підгірна [13], Ю. Б. Порохнявий [14]. Теоретичні напрацювання окресленого кола авторів є базою для формування другого підходу, згідно з яким соціальна безпека міста розглядається як підсистема національної безпеки держави, насамперед її економічної складової.

Таким чином, у дослідженнях науковців міститься посилання на два основних підходи до трактування поняття «соціальна безпека міста». Обидва підходи різняться між собою за природою та ієрархічними відносинами між певними рівнями управління. Перший підхід можна вважати самоврядно-інституційним, адже він передбачає розгляд даної категорії як певного стану розвитку міста, що досягається скоординованими зусиллями місцевих інститутів, провідне місце серед яких належить місцевому самоврядуванню. Другий підхід – державно-управлінський – відносить соціальну безпеку міста до пріоритетів забезпечення національної безпеки, підпорядковуючи її економічним інтересам держави.

Визнаючи доцільність застосування обох підходів до пояснення сутності даного поняття, слід визнати, що для ґрунтовного його розгляду та вироблення дієвої моделі децентралізованого підвищення рівня соціальної безпеки міста, дане поняття слід розглядати як самостійний об'єкт дослідження, наголошуючи на внутрішніх можливостях міста та його інститутів, тобто застосовуючи перший підхід.

У цілому ж аналіз та узагальнення підходів до дослідження поняття «соціальна безпека» на рівні міста з використанням методів систематизації та синтезу дозволяють сформулювати визначення поняття «соціальна безпека міста». З огляду на визначальну роль місцевого самоврядування в її гарантуванні, забезпеченні та посиленні в умовах

децентралізації управління, соціальна безпека міста може бути визначена як стан захищеності інтересів громадянина та міста загалом, що досягається синергічною єдністю зусиль держави, населення та самоврядних органів у напрямі ідентифікації та зменшення загроз стабільності розвитку соціально орієнтованого міста.

Наведене визначення поєднує поняття «соціальна безпека міста» з поняттям «розвиток міста» та супутньою йому характеристикою поняття «загроза». У логічному ланцюжку встановлення такого зв'язку до них додаються поняття «індивідуальний інтерес», «соціальне протиріччя». Тісний взаємозв'язок, що об'єктивно існує між усіма цими поняттями, пояснює сутність аналізованого питання – соціальної безпеки міста – з точки зору необхідності та невідворотності розвитку міста як складної соціально-економічної системи, що потребує забезпечення її складових, зокрема соціальної складової. Оскільки місто як цілісна соціально-економічна система має значну кількість індивідуальних та суспільних інтересів різного рівня вираження та пріоритетності, а обсяг ресурсів, наявних у розпорядженні міста для задоволення комплексу таких інтересів, є обмеженим, можна стверджувати, що задоволення кожної наступної групи інтересів супроводжуватиметься виникненням певних протиріч у різноманітних сферах суспільних відносин, причому слід враховувати, що «в кожній з цих сфер суперечності мають внутрішній і зовнішній характер» [20, с. 27].

До того ж протиріччя завжди перебувають не у статичному стані, а динамічно розвиваються, змінюючи свою спрямованість і зміст під впливом об'єктивних і суб'єктивних факторів. Мають місце систематичне народження нових та розвиток існуючих соціальних протиріч під впливом зміни як середовища функціонування, так і сукупності інтересів.

Очевидним є те, що виникнення та розвиток протиріч пов'язане з поняттям «небезпека» (ризик їх виникнення та загострення). Так, М. М. Єрмошенко доводить, що небезпека – це об'єктивно існуюча можливість негативного впливу на соціальний організм міста, унаслідок чого йому може бути заподіяна шкода, що спричинить занепад, кризовий стан [4, с. 12]. Розділяючи переконання інших дослідників, а саме З. В. Герасимчука та Н. С. Вавдіюка [1, с. 32], доцільно назвати небезпекою стан, за якого відбувається деструктивний вплив дестабілізуючих чинників на розвиток міста, унаслідок чого нищиться його соціально-економічний потенціал, втрачається здатність до самовідтворення та соціального захисту, що призводить до незадоволення потреб й інтересів населення.

Узагальнюючи процитовані визначення, можна стверджувати, що реалізація протиріч і спричиняє виникнення небезпеки, яка, у свою чергу, знижує рівень соціальної безпеки та загрожує сталому розвитку міста.

Тому одночасно із поняттями «загроза» та «небезпека» вживається

термін «ризик». Є. А. Олейніков визначає його як можливість виникнення несприятливих або небажаних наслідків діяльності самого суб'єкта [12, с. 127]. На рівні міста таким суб'єктом, зокрема, є орган місцевого самоврядування, дії якого визначають міру результативності гарантування соціальної безпеки в умовах прямування до сталого розвитку.

Якщо ж реалізація функції розвитку міста та його громади пов'язана з виникненням суспільних потреб, інтересів, а як наслідок – формуванням загроз та ризиків, що спричиняють наростання небезпеки, то стосовно функції соціальної безпеки міста доцільно говорити про досягнення певних інтересів завдяки стабільному стану його соціо-еколого-економічної системи.

Відповідно, під стабільністю розвитку міста, як і будь-якого суспільного процесу, маємо на увазі схильність до протистояння коливанням і змінам, перебування в одному стані та здатність зберігати даний стан, незважаючи на дію сил внутрішнього та зовнішнього характеру. Саме органи місцевого самоврядування як найважливіші суб'єкти гарантування соціальної безпеки міського рівня мають вживати заходи та здійснювати постійний контроль за досягненням та утриманням цього стану.

Більш чітко їх завдання в цьому напрямі може конкретизувати твердження Г. В. Чернової, яка доводить, що стабільність функціонування системи господарської діяльності залежить від забезпеченості необхідною кількістю матеріальних, фінансових, трудових і часових ресурсів [19, с. 30]. Тому завдання досягнення та утримання самоврядними органами певного оптимального рівня соціальної безпеки міста корелюється з набуттям ними, поряд із відповідними повноваженнями, достатнього для його виконання ресурсного потенціалу, що за сучасних умов не має обмежуватися дохідною базою міського бюджету.

Узагальнюючи вищевикладені тлумачення стабільності, можна стверджувати, що стабільність розвитку міста передбачає збереження на досягнутому рівні показників господарської діяльності й відповідно прогресивного розвитку соціальної сфери та забезпечення їх поступового зростання, здатність оптимально використовувати свої ресурси, швидко й ефективно реагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього характеру. Для досягнення стану стабільності соціальна система міста повинна забезпечувати прийнятну міру припустимого ризику в межах можливих відхилень найважливіших показників соціального розвитку і соціального забезпечення, що можна охарактеризувати як стан суспільної рівноваги.

Логічним буде підсумувати, що основними передумовами гарантування соціальної безпеки міста є забезпечення стабільності

його розвитку шляхом дотримання умов рівноваги, а при зростанні впливу зовнішнього середовища й неможливості контролю змін у внутрішньому середовищі – забезпечення адаптації для збереження встановленого рівня безпеки та приведення соціально-економічної системи міста в міру наявних ресурсів у відповідність до все нових умов функціонування.

Узагальнюючи викладені міркування, можна стверджувати, що охарактеризовані поняття, які було наведено вище, взаємопов'язані. У своїй єдності вони характеризують процес розвитку міста і його соціального забезпечення (рис. 2).

Рис. 2. Декомпозиція складових категоріального апарату соціальної безпеки міста [19, с. 30; 20, с. 24 – 25]

Як видно з рис. 2, гарантування соціальної безпеки міста як територіальної соціально-економічної системи повинно передбачати і ранжування за пріоритетністю для існування самої системи сукупності інтересів її соціальних спільнот, і завчасне визначення, ідентифікацію та розроблення адекватних управлінських рішень стосовно нейтралізації загроз і зменшення ризиків з метою зниження рівня небезпеки, що загрожує стабільному розвитку міста.

Таким чином, синтез напрацьованих окресленого кола дослідників з тематики соціальної безпеки дозволив обґрунтувати наявність стійкого взаємозв'язку між сукупністю таких категорій, як «безпека», «розвиток», «стабільність», «загроза», «ризик», що є підґрунтям для формування теоретичних засад розгляду проблеми гарантування соціальної безпеки міста в умовах його тяжіння до стабілізації темпів розвитку, та сформулювати такі висновки:

– генеза поняття «соціальна безпека», що включає в себе уявлення про соціальну безпеку міста, веде свій відлік з XII ст., коли воно почало застосовуватися для визначення стану самоусвідомлення індивіда в тогочасному суспільстві; із розвитком наукової думки за даною тематикою соціальна безпека міста перетворилася на самостійний об'єкт наукового дослідження;

– у сучасній науковій літературі виділяють два основних підходи до трактування поняття «соціальна безпека міста»: самоврядно-інституційний, який передбачає розгляд даної категорії як певного стану розвитку міста, що досягається скоординованими зусиллями місцевих інститутів, провідне місце серед яких належить місцевому самоврядуванню; державно-управлінський, який відносить соціальну безпеку міста до пріоритетів забезпечення національної безпеки, підпорядковуючи її економічним інтересам держави;

– в умовах наділення органів місцевого самоврядування виключними повноваженнями щодо управління соціальною сферою міста та із застосуванням самоврядно-інституційного підходу можна визначити поняття «соціальна безпека міста» як стан захищеності інтересів громадянина та міста в цілому, що досягається синергічною єдністю зусиль держави, населення та самоврядних органів у напрямі ідентифікації та зменшення загроз стабільності розвитку соціально орієнтованого міста;

– соціальна безпека міста в наведеному тлумаченні поєднує між собою ряд різномірних, проте взаємопов'язаних понять, серед яких, зокрема, «розвиток міста», «загроза», «індивідуальний інтерес» та «соціальне протиріччя». Логічний ланцюжок позиціонування цих понять у системі категоріального апарату соціальної безпеки міста дозволяє стверджувати про співвідношення соціальної безпеки міста зі станом досягнення та утримання ним стабільного розвитку.

Список використаних джерел

1. Герасимчук З. В. Економічна безпека регіону: діагностика та механізм забезпечення : монографія / З. В. Герасимчук, Н. С. Вавдіюк. – Луцьк : Надстир'я, 2006. – 243 с.
2. Давидюк О. О. Соціальна безпека: проблеми теоретичного аналізу та побудови системи показників / О. О. Давидюк. – К. : Центр соц. дослідж., 2008. – Режим доступу : www.cpsr.org.ua/?pg=6&id=175.
3. Дідович І. І. Формування економічної безпеки держави та регіону / І. І. Дідович // Наук. вісн. НЛТУ України. – 2011. – № 1. – С. 7 – 13.
4. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, загрози, стратегія забезпечення / М. М. Єрмошенко. – К. : ЦНЛ, 2001. – 309 с.
5. Іванюта Т. М. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. / Т. М. Іванюта, А. О. Заїчковський. – К. : Центр учбової л-ри, 2009. – 256 с.
6. Какутіч П. Ю. Безпека держави та сталий розвиток: поєднання для подолання кризи / П. Ю. Какутіч. – Режим доступу : economics-of-nature.net/uploads/archive/2009/Kakutich.pdf.
7. Магальяс А. І. Соціальна безпека як пріоритетна складова національної безпеки України / А. І. Магальяс. – Режим доступу : www.rusnauka.com/28_PRNT_2009/Economics/53259.doc.htm.
8. Мехедова Т. М. Удосконалення механізмів регулювання соціальних процесів на рівні громади : автореф. дис. ... канд. держ. упр. : 25.00.02 / Мехедова Т. М. // ДонДУУ. – Донецьк, 2011. – 22 с.
9. Наипов Б. Х. Социальная безопасность на региональном и местном уровнях: состояние, тенденции развития и механизмы политического регулирования : дис. ... канд. экон. наук : 23.00.02 / Наипов Б. Х. – Ростов н/Д., 2006.
10. Некрасова Е. В. Диагностика социально-демографической безопасности муниципального образования в условиях производственной межтерриториальной интеграции : автореф. дис. ... канд. экон. наук / Некрасова Е. В. // ФГБУН ИЭУО РАН. – Екатеринбург : ФГБУН, 2012. – 30 с.
11. Новицький В. Є. Міжнародна економічна діяльність України : підручник / В. Є. Новицький. – К. : КНЕУ, 2002. – 621 с.
12. Основы экономической безопасности (государство, регион, предприятие, личность) / под ред. Е. А. Олейникова. – М. : Инфра, 1997. – 288 с.
13. Підгірна В. Н. Соціальна безпека як пріоритетна складова національної безпеки України / В. Н. Підгірна, А. І. Магальяс. – Режим доступу : nauka.kushnir.mk.ua/?p=26844.
14. Порохнявий Ю. Б. Соціальна безпека / Ю. Б. Порохнявий, О. О. Давидюк. – Режим доступу : www.rusnauka.com/28_PRNT_2009/Economics.doc.htm.
15. Сакович А. В. Критическая зона пороговых значений социальных индикаторов экономической безопасности : автореф. дис. ... канд. экон. наук / Сакович А. В. // ФГБУН ИЭУО РАН. – М., 2013. – 27 с.
16. Соціальна економіка : навч. посіб. / кол.авт. О. О. Беляєв, М. І. Диба, В. І. Кириленко та ін. – К. : КНЕУ, 2005. – 196 с.

17. **Ткачова Н. М.** Механізми державного регулювання економічної безпеки регіону : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02 / Ткачова Н. М. ; Класич. приват. ун-т. – З., 2009. – 40 с.
18. **Халецька А. А.** Формування державної політики соціального захисту населення в умовах макроекономічної рівноваги : автореф. дис. ... д-ра держ. упр. : 25.00.02 / Халецька А. А. ; РВПСУ НАН України. – К., 2010. – 42 с.
19. **Чернова Г. В.** Практика управління ризиками на рівні підприємства / Г. В. Чернова. – К. : ЦУЛ, 2000. – 164 с.
20. **Штангрет А. М.** Безпека соціально-економічної системи: теоретичні аспекти / А. М. Штангрет // Наукові записки. – 2012. – № 3(40). – С. 24 – 29.

List of references

1. **Herasymchuk Z. V.** Ekonomichna bezpeka rehionu: diahnostyka ta mekhanizm zabezpechennia : monohrafiia / Z. V. Herasymchuk, N. S. Vavdiuk. – Lutsk : Nadstyria, 2006. – 243 s.
2. **Davydiuk O. O.** Sotsialna bezpeka: problemy teoretychnoho analizu ta pobudovy systemy pokaznykiv / O. O. Davydiuk. – K. : Tsentr sots. doslidzh., 2008. – Rezhym dostupu : www.cpsr.org.ua/?pr=6&id=175.
3. **Didovych I. I.** Formuvannia ekonomichnoi bezpeky derzhavy ta rehionu / I. I. Didovych // Nauk. visn. NLTU Ukrainy. – 2011. – № 1. – S. 7 – 13.
4. **Yermoshenko M. M.** Finansova bezpeka derzhavy: natsionalni interesy, zahrozy, stratehii zabezpechennia / M. M. Yermoshenko. – K. : TsNL, 2001. – 309 s.
5. **Ivaniuta T. M.** Ekonomichna bezpeka pidpriemstva : navch. posib. / T. M. Ivaniuta, A. O. Zaichkovskiy. – K. : Tsentr uchbovoi l-ry, 2009. – 256 s.
6. **Kakutich P. Yu.** Bezpeka derzhavy ta stalyy rozvytok: poiednannia dlia podolannia kryzy / P. Yu. Kakutich. – Rezhym dostupu : economics-of-nature.net/uploads/arhiv/2009/Kakutich.pdf.
7. **Mahalias A. I.** Sotsialna bezpeka yak priorytetna skladova natsionalnoi bezpeky Ukrainy / A. I. Mahalias. – Rezhym dostupu : www.rusnauka.com/28_PRNT_2009/Economics/53259.doc.htm.
8. **Mekhedova T. M.** Udoshkonalennia mekhanizmiv rehuliuвання sotsialnykh protsesiv na rivni hromady : avtoref. dys. ... kand. derzh. upr. : 25.00.02 / Mekhedova T. M. // DonDUU. – Donetsk, 2011. – 22 s.
9. **Naipov B. H.** Sotsialnaya bezopasnost na regionalnom i mestnom urovnyah: sostoyanie, tendentsii razvitiya i mehanizmy politicheskogo regulirovaniya : dis. ... kand. ekon. nauk : 23.00.02 / Naipov B. H. – Rostov n/D., 2006.
10. **Nekrasova E. V.** Diagnostika sotsialno-demograficheskoy bezopasnosti munitsipalnogo obrazovaniya v usloviyah proizvodstvennoy mezhterritorialnoy integratsii : avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk / Nekrasova E. V. // FGBUN IEUO RAN. – Ekaterinburg : FGBUN, 2012. – 30 s.
11. **Novytskyi V. Ye.** Mizhnarodna ekonomichna diialnist Ukrainy : pidruchnyk / V. Ye. Novytskyi. – K. : KNEU, 2002. – 621 s.
12. **Osnovy ekonomicheskoy bezopasnosti (gosudarstvo, region, predpriyatie, lichnost) / pod red. E. A. Oleynikova. – M. : Infra, 1997. – 288 s.**
13. **Pidhirna V. N.** Sotsialna bezpeka yak priorytetna skladova natsionalnoi

- bezpeky Ukrainy / V. N. Pidhirna, A. I. Mahalias. – Rezhym dostupu : nauka.kushnir.mk.ua/?p=26844.
14. **Porokhniavyi Yu. B.** Sotsialna bezpeka / Yu. B. Porokhniavyi, O. O. Davydiuk. – Rezhym dostupu : www.rusnauka.com/28_PRNT_2009/Economics.doc.htm.
 15. **Sakovich A. V.** Kriticheskaya zona porogovyih znacheniy sotsialnyih indikatorov ekonomicheskoy bezopasnosti : avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk / Sakovich A. V. // FGBUN IE RAN. – M., 2013. – 27 s.
 16. **Sotsialna ekonomika : navch. posib. / kol.avt. O. O. Beliaiev, M. I. Dyba, V. I. Kyrylenko ta in. – K. : KNEU, 2005. – 196 s.**
 17. **Tkachova N. M.** Mekhanizmy derzhavnoho rehuliuвання ekonomichnoi bezpeky rehionu : avtoref. dys. ... d-ra nauk z derzh. upr. : 25.00.02 / Tkachova N. M. ; Klyasych. pryvat. un-t. – Z., 2009. – 40 s.
 18. **Khaletska A. A.** Formuvannia derzhavnoi polityky sotsialnoho zakhystu naselennia v umovakh makroekonomichnoi rivnovahy : avtoref. dys. ... d-ra derzh. upr. : 25.00.02 / Khaletska A. A. ; RVPSU NAN Ukrainy. – K., 2010. – 42 s.
 19. **Chernova G. V.** Praktika upravleniya riskami na urovne predpriyatiya / G. V. Chernova. – K. : TsUL, 2000. – 164 s.
 20. **Shtanhret A. M.** Bezpeka sotsialno-ekonomichnoi systemy: teoretychni aspekty / A. M. Shtanhret // Naukovi zapysky. – 2012. – № 3(40). – S. 24 – 29.

Надійшла до редколегії 17.10.14

УДК 35

Олег КРАВЦОВ

*Національна академія державного управління
при Президентіві України*

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

ВИКОРИСТАННЯ КРАУДСОРСИНГУ В СУЧАСНОМУ ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Розглядаються принципи краудсорсингу та підходи до його використання, виокремлюються сутнісні характеристики та наводяться приклади застосування його в державному управлінні. Аналізується змістовий аспект використання краудсорсингу для залучення громадянського суспільства до прийняття управлінських рішень, розробки державної політики та окремих законів, контролю за діяльністю органів влади всіх рівнів.

Ключові слова: громадянське суспільство, державне управління, державні службовці, краудсорсинг.

© Кравцов О. В., 2014